

SPÓŁKA CYWILNA

ZAKŁADANIE, PROWADZENIE, LIKWIDACJA

1. Zakładanie spółki cywilnej z udziałem osób fizycznych	str. 1	6. Likwidacja spółki z pracownikami	str. 3
2. Umowa ze spółką cywilną	str. 2	7. Długi po rozwiązaniu spółki cywilnej	str. 3
3. Gdy do majątku wspólnego wspólników wchodzi nieruchomość	str. 2	8. Praca jako wkład do spółki	str. 3
4. Czy spółka jawna może zostać wspólnikiem spółki cywilnej?	str. 2	9. Zarząd sukcesyjny po śmierci wspólnika	str. 4
5. Rachunek bankowy w spółce cywilnej	str. 3	10. Wypowiadanie umowy spółki	str. 4
		11. Podział majątku po rozwiązaniu spółki cywilnej	str. 4

1. Zakładanie spółki cywilnej z udziałem osób fizycznych

Spółka cywilna to umowa zawieszana pomiędzy jej stronami, czyli wspólnikami. W tej roli może występować każdy podmiot, który posiada zdolność prawną, w tym również osoby fizyczne. Umowę spółki zawierają co najmniej dwie osoby.

Spółka cywilna nie jest przedsiębiorcą. Status przedsiębiorcy mogą natomiast posiadać wspólnicy. Jeśli wspólnym celem wspólników jest prowadzenie działalności gospodarczej, każdy z nich musi być wpisany do właściwego rejestru lub ewidencji dających status przedsiębiorcy. Dlatego też osoba fizyczna, która ma rozpocząć działalność w ramach spółki cywilnej, powinna złożyć do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wniosek o wpis do ewidencji. Wniosek na formularzu CEIDG-1 stanowi jednocześnie zgłoszenie do ZUS, GUS oraz do naczelnika urzędu skarbowego. W ramach tzw. jednego okienka osoba fizyczna może od ręki założyć własną działalność gospodarczą.

Jeśli wspólnik taką działalność już prowadzi, to po zawarciu umowy spółki i uzyskaniu dla niej identyfikatorów (NIP, REGON) powinien złożyć wniosek o zmianę wpisu do CEIDG. We wniosku powinien dodatkowo zgłosić zmiany w zakresie przedmiotu prowadzonej działalności, jeśli wynika to z przedmiotu działalności spółki.

Sporządzenie umowy spółki

Procedurę zakładania spółki cywilnej rozpoczyna podpisanie umowy spółki. Przez nią wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego poprzez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów (art. 860 § 1 Kodeksu cywilnego). Przepisy nie precyzują pozostałych elementów umowy spółki cywilnej. Przyjmuje się jednak, że poprawnie skonstruowana umowa powinna określać co najmniej:

- dane dotyczące wspólników (oraz dodatkowo nazwę spółki),
- przedmiot działalności (czyli wspólny cel gospodarczy),
- wnoszone wkłady (własność, inne prawa albo świadczenie usług, najlepiej ze wskazaniem ich wartości) bądź też inny sposób dążenia do osiągnięcia celu spółki,
- kwestie dotyczące prowadzenia spraw i reprezentacji spółki,
- udział wspólników w zyskach i stratach,
- możliwość podziału i wypłaty zysków w trakcie trwania spółki,
- określenie jej roku obrachunkowego.

Charakter obowiązkowy mają jednak tylko pierwsze trzy z wymienionych elementów. W razie braku pozostałych, stosunki między wspólnikami będą regulowane według konstrukcji kodeksowej zawartej w art. 860–875 Kodeksu cywilnego. Umowa spółki cywilnej powinna być zawarta na piśmie.

Umowa spółki cywilnej podlega podatkowi od czynności cywilnoprawnych. Obowiązek podatkowy powstaje z chwilą zawarcia umowy i ciąży solidarnie na wszystkich wspólnikach. Podatek wynosi 0,5% zasadniczo od wartości wkładów wnoszonych do spółki. Na złożenie deklaracji (PCC-3, PCC-3A) oraz zapłatę podatku w urzędzie skarbowym właściwym ze względu na siedzibę spółki jest 14 dni od dnia podpisania jej umowy.

Wniesienie wkładów

Wkłady wspólników mogą mieć charakter pieniężny, jak i niepieniężny. Wkład może polegać na wniesieniu do spółki własności lub innych praw albo na świadczeniu usług. Wniesione wkłady wchodzi do majątku wspólnego, który w czasie trwania spółki ma charakter niepodzielny. Jeśli wniesienie wkładu wymaga formy szczególnej (np. prawo własności nieruchomości), to prócz zawarcia umowy spółki wspólnicy muszą

zawrzeć oddzielną umowę w tejże formie szczególnej. Możliwe jest również zawarcie całej umowy spółki w tej formie.

Jeśli wkłady pieniężne mają być wniesione na rachunek bankowy, wspólnicy muszą go najpierw założyć. Będzie to jednak wspólny rachunek bankowy prowadzony dla wspólników, a nie dla samej spółki. Założenie rachunku w przypadku niektórych banków możliwe jest jednak dopiero po uzyskaniu dla spółki identyfikatorów.

Identyfikatory dla spółki

Spółka cywilna w obrocie posługuje się własnymi identyfikatorami NIP oraz REGON. Wniosek o nadanie NIP należy złożyć do właściwego urzędu skarbowego na formularzu NIP-2. Dane pierwszego wspólnika trzeba podać w części D.3 druku, a dane kolejnego (kolejnych) w załączniku stanowiącym listę zawierającą informacje o nich zgodnie z zakresem określonym w części D.3. Następnie wspólnicy powinni złożyć w urzędzie statystycznym wniosek o nadanie numeru REGON. Wniosek należy sporządzić na formularzu RG-OP z załącznikiem RG-SC.

Spółka cywilna posiada zdolność podatkową w podatku od towarów i usług. Wspólnicy w zależności od charakteru prowadzonej działalności muszą lub mogą złożyć do urzędu skarbowego zgłoszenie rejestracyjne na formularzu VAT-R. Podobnie, jeśli spółka ma zatrudniać pracowników albo zleceńbiorców, wspólnicy powinni zgłosić ją do ZUS jako płatnika składek.

Zmiany w CEIDG

Po nadaniu spółce NIP i otrzymaniu zaświadczenia o numerze REGON każdy ze wspólników powinien zgłosić do CEIDG informację o prowadzeniu działalności w ramach spółki cywilnej.

Jeśli spółkę zakłada osoba nieposiadająca wpisu do ewidencji, powinna całą procedurę przed urzędami rozpocząć od złoże-

nia wniosku o wpis do CEIDG, w szczególności przez złożenie formularza CEIDG-1. Gdy jej aktywność gospodarcza będzie się ujawniać tylko poprzez działalność w ramach spółki, powinna to wskazać w poz. 23 formularza.

W CEIDG wspólników ujawniane są informacje o uzyskanych przez spółkę identyfikatorach NIP i REGON. Dlatego też po ich uzyskaniu przez spółkę wspólnicy powinni uaktualnić wpisy w ewidencji. Wspólnik będący osobą fizyczną składając wniosek na formularzu CEIDG-1 powinien zaznaczyć stosowne informacje w jego poz. 24. Jeśli przedsiębiorca uczestniczy w więcej niż jednej spółce cywilnej, należy dodatkowo posłużyć się formularzem CEIDG-SC. Gdy przedsiębiorca prowadzi działalność w ramach spółki, a niezależnie od tego indywidualnie, to musi wskazać w formularzu dodatkowe miejsce wykonywania działalności w ramach spółki (poz. 11.3.12 CEIDG-1).

Uczestnictwo w spółce cywilnej stanowi tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Jeśli spółkę zakłada osoba fizyczna do-tychczas prowadząca działalność gospodarczą i zgłoszona z tego tytułu do tych ubezpieczeń, to powinna jedynie ponownie złożyć deklarację ZUS DRA, aby ujawnić powstanie kolejnego tytułu ubezpieczenia zdrowotnego.

Nie dotyczy to wspólników niebędących osobami fizycznymi. Jeśli takim wspólnikiem jest podmiot wpisany do KRS, to fakt wykonywania działalności gospodarczej z innymi podmiotami na podstawie umowy spółki cywilnej powinien zostać zgłoszony do rejestru przedsiębiorców. Ponadto przedsiębiorca, który zgłasza do KRS okoliczność zawarcia umowy spółki cywilnej, składa do akt rejestrowych odpis umowy spółki. W razie zmiany umowy, do akt powinien zostać złożony jej tekst jednolity.

Zasady funkcjonowania spółki cywilnej

- Spółka cywilna grupuje przedsiębiorców, którzy w obrocie gospodarczym, pomimo działania w ramach spółki, są traktowani jako oddzielne podmioty.
- Spółka cywilna posiada własny NIP i REGON, ale jako podmiot nie jest wpisywana do żadnego rejestru urzędowego w rodzaju CEIDG czy KRS.
- Wspólnikiem spółki cywilnej może być osoba fizyczna, osoba prawna i tzw. osoba ustawowa (np. osobowa spółka handlowa).
- Podstawą funkcjonowania spółki jest umowa spółki zawierana przez wszystkich wspólników.
- Wspólnicy mogą ustanawiać wspólnych pełnomocników. Dzięki temu nawet w razie reprezentacji łącznej obowiązującej w spółce, na zewnątrz może działać jedna osoba będąca pełnomocnikiem wszystkich wspólników.
- W postępowaniu przed sądem cywilnym stroną są wspólnicy. Muszą działać łącznie, albo ustanowić wspólnego pełnomocnika.
- W postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego każdy ze wspólników jest traktowany jako oddzielny wykonawca. Wspólnicy muszą ustanowić wspólnego reprezentanta, który będzie dokonywał czynności w postępowaniu.
- Za zobowiązania powstałe w związku z działalnością prowadzoną w ramach spółki wspólnicy odpowiadają solidarnie. Odpowiadają z majątku wspólnego oraz każdy ze swego majątku osobistego.
- Za zaległości podatkowe i składowe wspólnicy również odpowiadają solidarnie.

2. Umowa ze spółką cywilną

Sposób działania na zewnątrz za podmiot inny niż osoba fizyczna jest nazywany reprezentacją. Również w przypadku spółki cywilnej zasady reprezentacji muszą być dochowane, aby czynności dokonane z udziałem jej wspólników nie były w przyszłości kwestionowane przez jej kontrahentów i podmioty trzecie. Zasady reprezentacji spółki cywilnej wynikać mogą z umowy spółki bądź uchwały wspólników. W razie braku umownych regulacji, zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące tej kwestii. Poza tym wspólników może reprezentować pełnomocnik.

Sposób reprezentacji spółki może być uregulowany w jej umowie, a nawet w uchwale wspólników. Z dokumentów tych może wynikać w szczególności konieczność działania:

- wszystkich wspólników łącznie w każdej sprawie,
- co najmniej dwóch wspólników łącznie,
- samodzielnego przez każdego ze wspólników.

Uczestnicy spółki mogą też określić sprawy, w których każdy z nich będzie mógł działać samodzielnie i te, w których wymagany będzie udział wszystkich wspólników.

Reguły ustawowe

Jeśli brak jest umownych reguł reprezentacji, należy przestrzegać przepisów Kodeksu cywilnego. W myśl art. 866 K.c., w braku odmiennej umowy lub uchwały wspólników, każdy wspólnik jest umocowany do reprezentowania spółki w takich granicach, w jakich jest uprawniony do prowadzenia jej spraw. Uwzględniając art. 865 K.c. można stwierdzić, że każdy wspólnik jest uprawniony i zobowiązany do reprezentowania spółki. Przy czym bez uprzedniej uchwały wspólników może reprezentować spółkę jedynie w sprawach, które nie przekraczają zakresu zwykłych czynności spółki. Ponadto może stracić to uprawnienie, jeżeli przed zakończeniem sprawy któryś ze wspólników sprzeciwi się jej prowadzeniu. W takim przypadku, jak i w razie gdy mamy do czynienia ze sprawą przekraczającą zakres zwykłych czynności, niezbędna jest uchwała wspólników umocowująca jednego ze wspólników w imieniu pozostałych do reprezentowania spółki. Zasady reprezentacji będą zachowane także wtedy, gdy pod umową znajdują się podpisy wszystkich wspólników.

Każdy wspólnik może bez uprzedniej uchwały wykonać czynność nagłą, której zaniechanie mogłoby narazić spółkę na niepowetowane straty.

Przepisy nie określają, jakie sprawy należy kwalifikować jako niemieszczące się w zakresie zwykłych czynności spółki. Może je precyzować umowa spółki. W przeciwnym razie należy brać pod uwagę okoliczności konkretnego przypadku, a w szczególności cel i determinowany nim rodzaj działalności spółki, przynależność ocenianej czynności do tego rodzaju działalności oraz jej doniosłość z punktu widzenia rozmiaru tej działalności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 1997 r., sygn. akt I CKN 70/97).

Należy pamiętać, że nie ma urzędowego rejestru, w którym jest ujawniany sposób reprezentacji spółki. Dlatego też wspólnicy spółki i jej kontrahenci powinni okazywać (żądać okazania) umowy spółki celem ustalenia reguł reprezentacji w niej obowiązujących.

Ustanowienie pełnomocnika

Wspólników może też reprezentować ich pełnomocnik. Potwierdził to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 czerwca 2000 r., sygn. akt V CKN 552/00. Sąd wskazał, że każdy wspólnik spółki cywilnej może ustanowić własnego pełnomocnika z upoważnieniami nieprzekraczającymi jednak jego własnych kompetencji. Nie ma żadnych przeszkód, aby wspólnicy udzielili wspólnie pełnomocnictwa jednej osobie. Pełnomocnik taki nie staje się pełnomocnikiem spółki jako odrębnego podmiotu (osoby prawnej), bowiem podmiot taki w wyniku zawarcia umowy spółki cywilnej nie powstaje. Jest on pełnomocnikiem wspólników, upoważnionym do działania w imieniu i ze skutkami dla wspólników. Wspólne pełnomocnictwo może być sporządzone na jednym dokumencie. W treści pełnomocnictwa powinien być określony zakres umocowania.

Spółki cywilnej nie może natomiast reprezentować prokurent, gdyż może on działać jedynie w spółkach mających status przedsiębiorcy. Spółce cywilnej zaś on nie przysługuje.

Naruszenie reguł reprezentacji

Skutki działania wspólnika (pełnomocnika) bez umocowania lub z przekroczeniem jego zakresu podlegają ocenie według zasad dotyczących rzekomego pełnomocnika. Ważność umowy zależy od potwierdzenia w wyznaczonym terminie (art. 103 K.c.). Orzekł tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 listopada 2007 r., sygn. akt V CSK 288/07.

Potwierdzenie czynności dokonanej z naruszeniem zasad reprezentacji zasadniczo nie wymaga szczególnej formy. Może być dokonane również w sposób dorozumiany, np. gdy doszło do jej realizacji przez wykonanie określonych czynności. Jeżeli jednak do ważności umowy potrzebna była szczególna forma, jej potwierdzenie powinno nastąpić w takiej samej formie. Zgodnie z art. 103 § 2 K.c. kontrahent, aby móc się powołać na nieważność umowy z powodu wadliwej reprezentacji spółki, musi wyznaczyć wspólnikom odpowiedni termin do potwierdzenia kontraktu. Na jego nieważność będzie mógł powoływać się tylko wtedy, gdy termin ów upłynął bezskutecznie. Będzie tak wtedy, gdy wspólnicy nie złożą żadnego oświadczenia w wyznaczonym terminie bądź wyrażą odmowę potwierdzenia. W braku potwierdzenia ten, kto zawarł umowę w cudzym imieniu, obowiązany jest do zwrotu tego, co otrzymał od drugiej strony w wykonaniu umowy, oraz do naprawienia szkody, którą druga strona poniosła przez to, że zawarła umowę nie wiedząc o braku umocowania lub o przekroczeniu jego zakresu. Gdy umowa zostanie potwierdzona, wówczas kontrakt należy uznać za w pełni skuteczny od chwili jego zawarcia.

3. Gdy do majątku wspólnego wspólników wchodzi nieruchomości

Wniesienie wkładu w postaci nieruchomości do majątku wspólników spółki cywilnej, nawet w przypadku, gdy krąg osób wnoszących taki wkład pokrywa się z kręgiem uczestników spółki, wpływa w sposób zasadniczy na sposób zarządzania nieruchomością.

Współwłasność występująca pomiędzy wspólnikami spółki cywilnej jest tzw. współwłasnością łączną. Jak wynika z art. 196 § 2 K.c., regulują ją przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące spółki cywilnej. Natomiast do współwłasności w częściach ułamkowych stosuje się przepisy zawarte w art. 197–221 K.c.

Zarządzanie nieruchomością

Sposób dokonywania czynności z zakresu zarządu nieruchomością wchodzącą w skład majątku wspólników zależy od obowiązujących w spółce zasad reprezentacji. Jeśli zastosowanie mają w niej przepisy kodeksowe, to każdy wspólnik może samodzielnie dokonywać czynności, które nie przekraczają zakresu tzw. zwykłych czynności spółki. Pozostałe czynności muszą być dokonane z udziałem wszystkich wspólników (art. 866 i art. 865 § 2 K.c.). Zasady te mogą być modyfikowane postanowieniami umowy spółki, która może np. przewidywać, że do dokonywania wszelkich czynności w imieniu wspólników wystarczy zgodne współdziałanie przynajmniej dwóch wspólników.

To system wyraźnie różniący się od obowiązującego w przypadku współwłasności w częściach ułamkowych. Tam do czynności zwykłego zarządu rzeczą wspólną potrzebna jest zgoda większości współwłaścicieli. W braku takiej zgody każdy ze współwłaścicieli może żądać upoważnienia sądowego do dokonania czynności (art. 201 K.c.). Z kolei do rozporządzania rzeczą wspólną oraz do innych czynności, które przekraczają zakres zwykłego zarządu, potrzebna jest zgoda wszystkich współwłaścicieli. W braku takiej zgody współwłaściciele, których udziały wynoszą co najmniej połowę, mogą żądać rozstrzygnięcia przez sąd, który orzeknie, mając na względzie cel zamierzonej czynno-

ści oraz interesy wszystkich współwłaścicieli (art. 199 K.c.).

Sprzedaż udziału

Wszyscy wspólnicy spółki cywilnej ponoszą solidarną odpowiedzialność za zaciągane przez nią zobowiązania (art. 864 K.c.). Dotyczy to również zobowiązań zaciąganych w związku z posiadanym przez spółkę mieniem nieruchomym (np. ponoszenia kosztów remontów, ale również tzw. zobowiązań realnych, np. obowiązku uiszczania opłaty za użytkowanie wieczyste gruntu).

Zobowiązania zaciągane przez współwłaścicieli w częściach ułamkowych dotyczące ich nieruchomości również mają charakter solidarny, ale wynika to z tego, że są to zobowiązania

dotyczące wspólnego mienia (art. 370 K.c.).

W przypadku współwłasności w częściach ułamkowych każdy współwłaściciel może rozporządzać (zbyć, obciążyć) swoim udziałem bez zgody pozostałych współwłaścicieli (art. 198 K.c.). Inaczej jest, gdy rzecz, w tym nieruchomość, wchodzi w skład majątku wspólników spółki cywilnej. Jak wynika z art. 863 § 1 K.c., wspólnik nie może rozporządzać swoim udziałem we wspólnym majątku wspólników ani udziałem w poszczególnych składnikach tego majątku. Do czasu więc, gdy nieruchomość wchodzi w skład majątku wspólnego, żaden z nich nie posiada swojego udziału w niej i w związku z tym nie może go sprzedać czy obciążyć hipoteką.

Forma czynności prawnych dotyczących nieruchomości dokonywanych z udziałem wspólników spółki cywilnej

- Wniesienie tytułem wkładu – forma aktu notarialnego (art. 158 K.c.). Na skutek wniesienia dochodzi do zmiany właściciela. W miejsce wspólnika wnoszącego wkład w postaci nieruchomości właścicielami stają się wszyscy wspólnicy.
- Współwłaściciele wspólnikami – forma aktu notarialnego. Do zmiany właściciela dochodzi również w przypadku, gdy wspólnikami spółki mają być te same osoby, które zawierają umowę spółki i wnoszą do niej wkład w postaci nieruchomości (postanowienie SN z dnia 14 listopada 2012 r., sygn. akt II CSK 182/12).
- Małżonkowie wspólnikami – forma aktu notarialnego. Wniesienie nieruchomości z majątku wspólnego małżonków do tworzonej przez nich spółki cywilnej również wymaga formy aktu notarialnego. Obie masy majątkowe podlegają bowiem rządowi innych reżimów prawnych.
- Z majątku spółki w ręce wspólników – forma aktu notarialnego. Czynnością odwrotną do wyżej wymienionych również wymagają dochowania formy aktu notarialnego (w odniesieniu do przeniesienia nieruchomości z majątku wspólnego wspólników do ich majątków indywidualnych – postanowienie SN z dnia 11 maja 2004 r., sygn. akt II CK 267/03).
- Nowy wspólnik – forma aktu notarialnego. Aneks do umowy spółki, mocą którego nowy wspólnik ma zostać współuprawniony do składników majątku wspólnego, w skład którego wchodzi nieruchomość, również musi być zawarty w formie aktu notarialnego (por. uzasadnienie do uchwały 7 sędziów SN z dnia 10 czerwca 2011 r., sygn. akt III CZP 135/10).
- Wypowiedzenie umowy spółki – podpis notarialnie poświadczony. Jeżeli majątek wspólników spółki cywilnej obejmuje nieruchomość albo prawo wieczystego użytkowania, wystarczającą podstawą wykreślenia wpisu w księdze wieczystej wspólnika występującego ze spółki jest jego oświadczenie o wypowiedzeniu udziału w spółce, złożone na piśmie z podpisem notarialnie poświadczonym (uchwała 7 sędziów SN z dnia 10 czerwca 2011 r., sygn. akt III CZP 135/10). Wypowiedzenie w zwykłej formie pisemnej też jest skuteczne, ale nie wystarcza do ujawnienia zmian w księdze wieczystej (wyrok SN z dnia 19 października 2012 r., sygn. akt V CSK 485/11).

4. Czy spółka jawna może zostać wspólnikiem spółki cywilnej?

Dla potrzeb wspólnego ubiegania się o zamówienia publiczne i ich wykonywania dwie spółki jawne chcą zawrzeć umowę spółki cywilnej. Czy wspólnikiem spółki cywilnej może być spółka jawna?

TAK. Spółka jawna może być wspólnikiem spółki cywilnej. W spółce tej, poza osobami fizycznymi, uczestniczyć mogą także osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Kodeks spółek handlowych przyznaje spółce jawnej zdolność prawną (sądową) i zdolność do czynności prawnych (sądowych). Spółka ta może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana (art. 8 K.s.h. – Dz. U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.).

Nie ma przy tym przeszkód, aby wspólnikami spółki cywilnej były wyłącznie posiadające zdolność prawną podmioty inne niż osoby fizyczne. Dotyczy to również zakładania spółki cywilnej wyłącznie przez spółki jawne.

Gdy umowę spółki cywilnej będzie zawierać spółka jawna, wówczas to ona będzie jej członkiem, a nie jej wspólnicy. Spółka jawna przy umowie spółki cywilnej powinna być reprezentowana zgodnie z obowiązującym w niej sposobem reprezentacji.

Po zawarciu umowy spółki cywilnej spółka jawna powinna poinformować o tym fakcie sąd

rejestrówy. W dziale 1 rejestru przedsiębiorców zamieszcza się bowiem m.in. wzmiankę o wykonywaniu działalności gospodarczej z innymi podmiotami na podstawie umowy spółki cywilnej. Wniosek należy sporządzić na druku KRS-Z1. Do wniosku musi być dołączony odpis umowy spółki cywilnej oraz dowód wpłaty (250 zł tytułem opłaty sądowej oraz 100 zł za ogłoszenie wpisu w MSiG). Umowa zostanie złożona do akt rejestrowych spółki jawnej. O jej zmianach trzeba będzie informować sąd rejestrowy składając do akt rejestrowych jej tekst jednolity.

5. Rachunek bankowy w spółce cywilnej

Wspólnicy spółki cywilnej w związku z prowadzoną działalnością powinni mieć założony rachunek bankowy. Jest to rachunek wspólników a nie spółki. Rachunek bankowy, z wyjątkiem rachunku rodzinnego, może być prowadzony m.in. dla kilku osób fizycznych. Jest to tzw. rachunek wspólny (art. 51 Prawa bankowego – Dz. U. z 2019 r. poz. 2357). Bez wątpienia rachunek taki może zostać założony dla wspólników, którzy są osobami fizycznymi. Nie jest to już tak oczywiste, gdy do grona uczestników spółki należy osoba prawna lub jednostka organizacyjna. Według jednego stanowiska jest to dopuszczalne w ramach swobody umów, według drugiego nie. Praktyka banków jest różna.

Wypłaty z rachunku

Kodeks cywilny daje wspólnikom dużą swobodę w kształtowaniu zasad reprezentowania spółki. Zasady kodeksowe mają zastosowanie jedynie w braku odmiennej umowy lub uchwały wspólników (art. 865 i art. 866 K.c.). Jednakże ograniczenia kodeksowe czy umowne wspólników w reprezentacji nie są skuteczne w odniesieniu do środków zgromadzonych na wspólnym rachunku bankowym. W tej materii decydujące znaczenie mają bowiem regulacje Prawa bankowego. Zgodnie z jego art. 51a, w przypadku rachunku wspólnego prowadzonego dla osób fizycznych, o ile umowa tego rachunku nie stanowi inaczej, każdy ze współposiadaczy rachunku może:

- dysponować samodzielnie środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku,
 - w każdym czasie wypowiedzieć umowę ze skutkiem dla pozostałych współposiadaczy.
- Każdy ze współposiadaczy rachunku może zatem samodzielnie dokonywać wpłat lub wypłat oraz

składać zlecenia przeprowadzenia rozliczeń.

Umowa z bankiem

Jednak inne niż wskazane wcześniej zasady dysponowania środkami zgromadzonymi na wspólnym rachunku bankowym wspólników spółki cywilnej może określać umowa tego rachunku (art. 51a Prawa bankowego). Oznacza to możliwość np. ograniczenia dyspozycji środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku do przyjętego w umowie limitu kwotowego lub kwotowo-czasowego (nie więcej niż określona kwota w ustalonym przedziale czasowym), uzależnienia przeprowadzenia określonych rozliczeń od wcześniejszej akceptacji niektórych lub wszystkich współposiadaczy rachunku wspólnego. Aby wymóg wspólnego działania przy dysponowaniu środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym wspólników spółki cywilnej np. od określonej kwoty był wiążący, musi znaleźć się w umowie zawieranej pomiędzy bankiem a współposiadaczami tego rachunku.

Zobowiązania wobec urzędów

Wspólnicy spółki cywilnej będący osobami fizycznymi mogą bez ograniczeń kwotowych opłacać swoje zobowiązania podatkowe oraz składki ZUS ze wspólnego rachunku bankowego. Jest to bowiem ich rachunek a nie spółki. W związku z tym w sytuacji zapłaty podatku (zaliczek na podatek) ze wspólnego rachunku bankowego nie ma zastosowania ograniczenie wynikające z art. 62b § 1 pkt 3 Ordynacji podatkowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 900 ze zm.). Także przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie sprzeciwiają się regulowaniu należności z tytułu składek ubezpieczeniowych z rachunku wspólnego.

Zmiana konta firmowego

W razie zmiany rachunku bankowego prowadzonego dla wspólników spółki cywilnej nowy numer rachunku podlega zgłoszeniu do urzędów. Przy tym obowiązki wobec nich podzielić można na te, które dotyczą samej spółki i te, które wiążą się z powinnościami jej wspólników.

Nowy rachunek bankowy należy zgłosić urzędowi skarbowemu. Zgłoszenie identyfikacyjne spółki cywilnej obejmuje bowiem m.in. wykaz rachunków bankowych. W celu aktualizacji danych spółki cywilnej należy złożyć NIP-2. Można to uczynić w formie papierowej bądź elektronicznej (z użyciem kwalifikowanego e-podpisu). Jeżeli spółka jest płatnikiem składek, wówczas należy zaktualizować jej dane w ZUS w zakresie rachunków bankowych (na druku ZUS ZBA).

Odrębnej od spółki rejestracji (ewidencjonowaniu) podlegają wspólnicy spółki cywilnej. Numer konta bankowego prowadzonego dla wspólników spółki cywilnej nie podlega ujawnieniu we wpisach wspólników. Jednakże ze względu na obowiązywanie zasady jednego okienka wniosek CEIDG-1 stanowi dla przedsiębiorcy – osoby fizycznej (w tym wspólnika spółki cywilnej) jednocześnie zgłoszenie do ZUS, GUS oraz naczelnika urzędu skarbowego. Dane o rachunkach bankowych przedsiębiorcy są gromadzone przez urząd skarbowy i ZUS (wspólnik spółki cywilnej jest płatnikiem składek na własne ubezpieczenie). Ze względu na obowiązki każdego ze wspólników wynikające z ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, konieczne jest złożenie przez każdego z nich wniosku do CEIDG w celu aktualizacji wykazu rachunków bankowych wykorzystywanych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej.

7. Długi po rozwiązaniu spółki cywilnej

Po wysłaniu wezwania do zapłaty do spółki cywilnej jeden z jej wspólników odpowiedział, że spółka została rozwiązana i wykreślona z REGON. Czy wpływa to na możliwość dochodzenia mojej należności od wspólników rozwiązanej spółki?

NIE. Fakt rozwiązania spółki cywilnej i zaprzestania wykonywania działalności gospodarczej w jej ramach nie powoduje niemożności dochodzenia wcześniej zaciągniętych długów.

Rozwiązanie spółki cywilnej i wykreślenie informacji o niej w NIP i REGON nie uchyla solidarnej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania powstałe w czasie istnienia spółki i w związku z prowadzeniem w jej ramach działalności gospodarczej. Za te zobowiązania dotychczasowi wspólnicy odpowiedzialni są solidarnie (art. 864 Kodeksu cywilnego). Dlatego też wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregośkolwiek z dłużników zwalnia pozostałych. Aż do zupełnego zaspokojenia

wierzyciela wszyscy dłużnicy solidarni pozostają zobowiązani (art. 366 K.c.). Solidarność dłużników nie powoduje jednak konieczności pozwania wszystkich wspólników. O tym, czy pozwać jednego, kilku czy wszystkich wspólników decyduje wierzyciel.

Możliwe jest zatem pozwanie wspólnika rozwiązanej spółki cywilnej o zapłatę zobowiązania, które powstało w czasie trwania spółki i uczestnictwa w niej danego wspólnika. Pozwanie danego wspólnika i uzyskanie przeciwko niemu tytułu wykonawczego (np. prawomocnego nakazu zapłaty z klauzulą wykonalności) umożliwi prowadzenie egzekucji z jego majątku prywatnego, ewentualnie z udziału w majątku wspólnym wspólników. Od chwili rozwiązania spółki majątek spółkowy objęty jest współwłasnością w częściach ułamkowych (por. art. 875 K.c.).

8. Praca jako wkład do spółki

W umowie spółki wspólnicy chcą się zobowiązać do wniesienia wkładów m.in. w postaci pracy własnej. Czy można wnieść taki wkład? Jeśli tak, to czy podlega on opodatkowaniu podatkiem od czynności cywilnoprawnych?

Praca wspólnika może stanowić jego wkład do spółki. Jest to dopuszczalne w świetle art. 861 § 1 Kodeksu cywilnego. Zgodnie z tym przepisem wkład wspólnika może polegać na wniesieniu do spółki własności lub innych praw albo na świadczeniu usług. Wspólnicy mogą postanowić w umowie spółki, że praca jednego, niektórych spośród nich albo wszystkich będzie stanowić wkład do spółki. Pamiętać jednak należy, że nie mogą być to czynności dotyczące prowadzenia spraw i reprezentacji spółki. Te ciążą bowiem na każdym wspólniku stosownie do treści art. 865 K.c. Przy tym regulacja ta nie stoi na przeszkodzie temu, aby relacje w spółce ułożyć tak, że jeden ze wspólników będzie wykonywał te obowiązki.

Poza tym wnosząc tytułem wkładu świadczenie usług, należy pamiętać, że w razie wystąpienia ze spółki czy jej rozwiązania wartość tego wkładu nie ulega zwrotowi czy inaczej – nie jest uwzględniana przy rozliczeniach na zasadach ustawowych (zob. art. 871 § 1 zd. 2 i art. 875 K.c.). Przy tym reguły te mają zastosowanie, o ile strony nie postanowią inaczej.

W kwestii rozliczenia PCC wskazać należy, że umowa spółki podlega podatkowi od czynności cywilnoprawnych. W razie wniesienia pracy tytułem wkładu od istniejącej już spółki, tj. w ramach zmiany umowy spółki, aport taki nie podlega PCC ze względu na art. 1 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 pkt 1 ustawy o PCC (Dz. U. z 2019 r. poz. 1519 ze zm.). Zgodnie z tymi przepisami za zmianę umowy spółki osobowej uważa się m.in. wniesienie lub podwyższenie wkładu, którego wartość powoduje zwiększenie majątku spółki. Natomiast przy założeniu spółki ustawodawca stwierdza jedynie, że podstawę opodatkowania przy zawarciu

umowy spółki stanowi wartość wkładów do spółki osobowej albo wartość kapitału zakładowego. Jeżeli umowę spółki sporządza notariusz, wówczas od podstawy opodatkowania należy odjąć kwotę jego wynagrodzenia z VAT. Stawka podatku wynosi 0,5%.

Dyrektor Izby Skarbowej w Poznaniu w interpretacji indywidualnej z dnia 2 maja 2013 r., nr ILPB2/436-26/13-2/MK, uznał, że praca wspólnika wnoszona przy zakładaniu spółki nie podlega PCC. Stwierdził, że notariusz wypełni obowiązki płatnika prawidłowo, jeśli nie pobierze PCC od umowy spółki osobowej (zmiany umowy takiej spółki) w części, w jakiej ta umowa (zmiana umowy) będzie przewidywała wniesienie wkładu do spółki w postaci świadczenia pracy lub usług przez wspólnika. W świetle definicji aktywów świadczenie pracy przez wspólnika nie jest aktywem w rozumieniu ustawy o rachunkowości, bowiem nie stanowi zasobu majątkowego. W związku z powyższym zobowiązanie do świadczenia pracy na rzecz spółki nie zalicza się do kategorii aktywów, nie jest uwzględniane w bilansie spółki. Dlatego też wniesienie takiego wkładu nie podlega opodatkowaniu PCC. Mimo że świadczenie pracy lub usług oznacza dla spółki pewną korzyść ekonomiczną, to nie można takiego wkładu uznać za składnik majątku spółki.

Należy podkreślić, że wkład w postaci pracy własnej wspólnika powinien być dokładnie opisany w umowie spółki. Wskazanie rodzaju pracy, określenie czynności do wykonania, sprecyzowane dodatkowo o liczbę godzin pracy w wymiarze miesięcznym, pozwoli w razie problemów wyegzekwować przez pozostałych wspólników spełnienie umówionego świadczenia.

6. Likwidacja spółki z pracownikami

Wspólnicy spółki cywilnej zapowiedzieli, że w przeciągu miesiąca spółka zostanie rozwiązana, a oni wykreślą informacje o prowadzonej działalności z CEIDG. Czy będzie to stanowić podstawę do wypowiedzenia umów o pracę pracownikom korzystającym z ochrony przedemerytalnej?

W razie ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy, nie stosuje się m.in. art. 39 Kodeksu pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1040 ze zm.) gwarantującego pracownikom w wieku przedemerytalnym ochronę przed wypowiedzeniem umowy o pracę (art. 41¹ K.p.). W omawianej sytuacji istotne jest więc, czy rozwiązanie spółki i wykreślenie wspólników z CEIDG może być traktowane jako likwidacja pracodawcy.

Obecnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że spółka cywilna nie posiada statusu pracodawcy. Wspólnicy takiej spółki nie są indywidualnymi pracodawcami pracownika, każdy z nich bowiem działa jako pracodawca (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt II PK 170/11). Skoro zatem nie dochodzi do likwidacji samych wspólników, to czy zatrudniony przez nich pracownik nie będzie pozbawiony ochrony przedemerytalnej?

Zbliżone zagadnienie analizował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 marca 2015 r., sygn. akt

I UK 255/14. W tym przypadku jednakże chodziło o prawo do świadczenia przedemerytalnego pracownika zwolnionego w związku z rozwiązaniem zatrudniającego go spółki cywilnej. Prawo do takiego świadczenia w jednym z wariantów może być bowiem uzależnione od spełnienia przesłanki „likwidacji pracodawcy”.

W wyroku tym SN stwierdził, że likwidacja ma miejsce w razie przeprowadzenia we właściwym trybie i przez uprawnione podmioty określonego postępowania. W przypadku spółki cywilnej przyczyny jej likwidacji w Kodeksie cywilnym zostały określone szeroko. Do takich zdarzeń zalicza się m.in. upływ czasu, na jaki spółka została utworzona czy rozwiązanie spółki na mocy uchwały wspólników. W każdym z tych przypadków dochodzi do zakończenia istnienia podmiotu i konieczne staje się dokonanie jego likwidacji. Likwidacja jest więc pewnym procesem, zwykle rozciągniętym w czasie.

Z uwagi na to, zdaniem SN, na gruncie ustalania prawa do świad-

czenia przedemerytalnego, nie można pojęcia likwidacji rozumieć jako „stwierdzenia faktycznego, jak i prawnego unicestwienia pracodawcy (wspólników spółki cywilnej)”. SN przyjął zatem, że likwidacja pracodawcy w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2173 ze zm.), w przypadku gdy pracodawcą są wspólnicy spółki cywilnej, ma miejsce w razie trwałego i faktycznego zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwiązania umowy spółki cywilnej.

W swoich rozważaniach Sąd Najwyższy stwierdził, że analizowane dla potrzeb prawa do świadczenia przedemerytalnego pojęcie likwidacji pracodawcy należy tak samo rozumieć na gruncie art. 41¹ K.p. Oznacza to, że jeśli spółka cywilna będzie rozwiązana, a wspólnicy faktycznie zaprzestaną prowadzenia działalności, to skuteczne będzie złożone przez nich wcześniej wypowiedzenie umowy o pracę pracownikowi będącemu w trakcie ochrony przedemerytalnej.

9. Zarząd sukcesyjny po śmierci wspólnika

Obowiązująca od 25 listopada 2018 r. ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej... (Dz. U. z 2018 r. poz. 1629 ze zm.) reguluje zasady tymczasowego zarządzania przedsiębiorstwem po śmierci przedsiębiorcy wpisanego do CEIDG oraz kontynuowania działalności gospodarczej wykonywanej z wykorzystaniem tego przedsiębiorstwa.

Zarząd sukcesyjny obejmuje zobowiązanie do prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku (czyli przedsiębiorstwa pozostałego po zmarłym) oraz umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa w spadku. Zarządca sukcesyjny jest umocowany do dokonywania czynności zwykłego zarządu w sprawach wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku. Do dokonania czynności przekraczających ten zakres wymagana jest zgoda wszystkich tzw. właścicieli przedsiębiorstwa w spadku, a w przypadku braku takiej zgody, niezbędne jest zezwolenie sądu.

Od chwili ustanowienia zarządu sukcesyjnego zarządca sukcesyjny wykonuje prawa i obowiązki zmarłego przedsiębiorcy wynikające z wykonywanej przez niego działalności gospodarczej oraz prawa i obowiązki wynikające z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku. Ustawa o zarządzie sukcesyjnym umożliwia częściową kontynuację

stosunków umownych, których stroną był zmarły przedsiębiorca. Stwarza również szanse na przeniesienie koncesji, zezwoleń, licencji oraz pozwoleń. W razie ustanowienia zarządu sukcesyjnego, śmierć przedsiębiorcy nie powoduje wygaśnięcia stosunków pracy pracowników przedsiębiorcy. W zakresie danin publicznych przedsiębiorstwo w spadku jest traktowane jako jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, będąca podatnikiem.

W konkretnych, wskazanych w ustawie przypadkach, jej przepisy odnoszące się do przedsiębiorstwa w spadku stosuje się odpowiednio do udziału zmarłego przedsiębiorcy w majątku wspólnym wspólników spółki cywilnej.

Spadkobiercy w spółce

Z najprostszą dla spółki sytuacją mamy do czynienia, gdy w umowie spółki zastrzeżono, że spadkobiercy wspólnika wejdą do spółki cywilnej na jego miejsce. W takim przypadku, gdy został ustanowiony zarząd sukcesyjny, prawa spadkobierców wspólnika w spółce wykonuje zarządca sukcesyjny. Zarządca sukcesyjny prowadzi sprawy spółki oraz reprezentuje ją na zasadach obowiązujących zmarłego wspólnika od dnia ustanowienia zarządu sukcesyjnego (art. 46 powołanej ustawy).

Jeśli umowa spółki nie dopuszcza możliwości wstąpienia spadko-

bierników do spółki na jego miejsce, a został ustanowiony zarząd sukcesyjny, z chwilą śmierci wspólnika jego spadkobiercy wchodzą do spółki na jego miejsce, jeżeli pozostali wspólnicy wyrażą na to zgodę. Zarządca sukcesyjny prowadzi sprawy spółki oraz reprezentuje ją na zasadach obowiązujących zmarłego wspólnika od dnia wyrażenia zgody przez pozostałych wspólników. Wynika to z art. 47 ust. 1 powołanej ustawy. Ustanowiony w takich okolicznościach zarządca sukcesyjny niezwłocznie po ustanowieniu zarządu sukcesyjnego zawiadamia o tym pozostałych wspólników na piśmie. Od tego momentu dla każdego z nich biegnie 14-dniowy termin na wyrażenie sprzeciwu na piśmie. Jeżeli wspólnik tego nie robi, przyjmuje się, że wyraził zgodę na wejście spadkobierców zmarłego do spółki. Do momentu wyrażenia zgody na wejście spadkobierców lub upływu terminu 14-dniowego do złożenia sprzeciwu pozostali wspólnicy mogą sami podejmować wszelkie czynności w zakresie prowadzenia spraw spółki.

Jedyny wspólnik

Ustawa o zarządzie sukcesyjnym w sposób odrębny reguluje sytuację, gdy na skutek śmierci wspólnika w spółce cywilnej pozostaje jeden wspólnik. W takim przypadku spółka ulega rozwiązaniu najpóźniej z upływem 2 miesięcy od dnia śmierci wspólnika, jeżeli wcześniej nie został ustanowiony zarząd sukcesyjny (art. 48 powołanej ustawy). Reguły wynikające z art. 46 i art. 47 ust. 1 i 2 powołanej ustawy są stosowane odpowiednio w razie ustanowienia zarządu sukcesyjnego. W przedłużonym okresie trwania spółki szczególna rola przypada wspólnikowi pozostałemu w spółce.

11. Podział majątku po rozwiązaniu spółki cywilnej

Jeden ze wspólników wypowiedział umowę spółki cywilnej. Rozwiązanie nastąpi z końcem 2020 r. W jaki sposób należy przeprowadzić podział majątku zgromadzonego w trakcie trwania spółki?

Rozwiązanie spółki cywilnej powoduje, że majątek zgromadzony w ramach spółki staje się wspólnym majątkiem dotychczasowych wspólników w częściach ułamkowych, a zatem możliwe będzie dokonanie jego podziału (art. 875 § 1 Kodeksu cywilnego). W trakcie trwania spółki zabrania tego art. 863 K.c.

Przy tym jednak z art. 875 § 2 K.c. wynika nakaz spłacenia długów spółki. Dopiero gdy to nastąpi, zwraca się wspólnikom ich wkłady, stosując odpowiednio przepisy o zwrocie wkładów w razie wystąpienia wspólnika ze spółki (patrz ramka). Pozostałą zaś nadwyżkę wspólnego majątku dzieli się między wspólników w takim stosunku, w jakim uczestniczyli w zyskach spółki (art. 875 § 3 K.c.).

Co istotne, przytoczone przepisy art. 875 K.c. dotyczące podziału wspólnego majątku wspólników mają charakter dyspozytywny. Możliwe jest zatem uregulowanie wzajemnych stosunków byłych wspólników spółki cywilnej w sposób odmienny niż wynika to z regulacji kodeksowej. Pamiętać jednak należy, że rozwiązanie spółki cywilnej nie uchyla

solidarnej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki powstałe w czasie jej istnienia.

Zasady podziału majątku po rozwiązanej spółce uzupełnić należy o reguły dotyczące zniesienia współwłasności w częściach ułamkowych (art. 210–220 K.c.). Aby doszło do zniesienia współwłasności, konieczne jest zawarcie umowy przez współwłaścicieli bądź wydanie przez sąd orzeczenia. Każdy ze wspólników rozwiązanej spółki cywilnej ma prawo domagać się sądowego podziału majątku wspólnego po jej rozwiązaniu. Co do umowy należy pamiętać, że jeśli w skład majątku wspólnego nie wchodzi przedmioty, których zbycie wymaga dochowania formy szczególnej (np. formy aktu notarialnego dla przeniesienia własności nieruchomości), umowa o podział majątku może być zawarta w zwykłej formie pisemnej. W przeciwnym razie wspólnicy w umowie sporządzonej w zwykłej formie mogą dokonać podziału jedynie tych składników (praw), których przeniesienie nie wymaga szczególnej formy. Natomiast u notariusza mogą zawrzeć umowę dotyczącą zniesienia współwłasności nieruchomości.

Zasady zwrotu wkładów wspólnikom rozwiązanej spółki cywilnej

- Każdemu wspólnikowi wypłacana jest w pieniądzu wartość jego wkładu oznaczona w umowie spółki, a w braku takiego oznaczenia – wartość, którą wkład ten miał w chwili wniesienia.
- Zwrotowi w naturze podlegają rzeczy, które wspólnik wniósł do spółki do używania.
- Nie ulega zwrotowi wartość wkładu polegającego na świadczeniu usług albo na używaniu przez spółkę rzeczy wspólnika.

10. Wypowiadanie umowy spółki

Spółka cywilna jest umową. Może zostać wypowiedziana przez każdą z jej stron, czyli wspólników. Wypowiedzeniu podlega tylko umowa zawarta na czas nieoznaczony, chyba że wypowiedzenie następuje z ważnych powodów.

Wypowiedzenie umowy spółki dwuosobowej w każdym przypadku powoduje jej rozwiązanie. Jeśli jednak wspólników jest więcej niż dwóch, po wypowiedzeniu spółka będzie trwać nadal z udziałem jej pozostałych uczestników. Osoby te będą zobowiązane rozliczyć się ze wspólnikiem ustępującym ze spółki na zasadach wspólnie ustalonych (w tym wynikających z umowy spółki), a w razie ich braku zgodnie z regułami wynikającymi z art. 871 K.c. Osoba opuszczająca grono wspólników nie będzie już współuprawniona do majątku wspólnego.

Ustąpienie ze spółki i jej rozwiązanie

Wypowiedzenie jest zwyczajnym sposobem doprowadzenia do ustania członkostwa w spółce albo do jej rozwiązania. Jeżeli spółka została zawarta na czas nieoznaczony, każdy wspólnik może z niej wystąpić wypowiadając swój udział na 3 miesiące naprzód na koniec roku obrachunkowego (art. 869 § 1 K.c.).

Termin wypowiedzenia może być modyfikowany postanowieniami umowy spółki. Może zostać wydłużony, skrócony, jego punktem odniesienia nie musi być koniec roku obrotowego. Umowa spółki nie może natomiast pozbawiać wspólników prawa wypowiedzenia umowy. Jako nieważne mogą być traktowane postanowienia, które w sposób skrajny ograniczają takie prawo (np. przewidują 10-letni termin wypowiedzenia).

Niezależnie od powyższego wspólnik spółki cywilnej z ważnych powodów może wypowiedzieć swój udział bez zachowania terminów wypowiedzenia, chociażby spółka była zawarta na czas oznaczony (art. 869 § 2 K.c.). Zastrzeżenie przeciwnie w umowie jest nieważne. Art. 869 § 2 K.c. nie precyzuje, co należy rozumieć przez pojęcie ważnych powodów wypowiedzenia. Jego wykładnia jest pozostawiona sądowi, który w razie ewentualnego sporu będzie ocenił, czy złożone natychmiastowe wypowiedzenie rzeczywiście wywołuje ten skutek, czy też powinno być traktowane jako zwyczajne wypowiedzenie w trybie art. 869 § 1 K.c. Sąd w szczególności będzie brał pod uwagę, czy wskazana przyczyna jest obiektywnie ważna.

Forma wypowiedzenia

Umowy spółek cywilnych są

najczęściej zawierane w formie pisemnej. Taką formę pod rygorem trudności dowodowych zastrzega też art. 860 § 2 K.c. Jeśli umowa spółki została zawarta w formie pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej, jej wypowiedzenie wymaga zachowania formy dokumentowej, chyba że umowa zastrzega inną formę (art. 77 § 2 K.c.). Forma dokumentowa będzie zachowana, gdy oświadczenie zostanie złożone w postaci dokumentu w rozumieniu art. 77³ K.c. i będzie możliwe zidentyfikowanie nadawcy. To oznacza, że wypowiedzenie może zostać złożone nie tylko na piśmie, ale również e-mailem, faksem, SMS-em czy przez media społecznościowe.

W przypadku gdy umowa została zawarta w formie szczególnej (np. w formie aktu notarialnego), wypowiedzenie powinno być stwierdzone pismem (art. 77 § 3 K.c.). Jeśli w skład majątku spółki wchodzi prawa do nieruchomości i na nieruchomościach (np. prawo własności, użytkownia wieczystego albo ograniczone prawa rzeczowe), należy zadbać, aby wypowiedzenie było złożone co najmniej w formie pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym. Oświadczenie w tej formie będzie mogło później stanowić podstawę do ujawnienia w księdze wieczystej zmian co do stanu

prawnego nieruchomości lub obciążających ją praw (por. uchwałę 7 sędziów SN z dnia 10 czerwca 2011 r., sygn. akt III CZP 135/10).

Adresaci

Oświadczenie o wypowiedzeniu powinno być złożone wszystkim pozostałym wspólnikom. Wypowiedzenie jest dokonane z chwilą, gdy doszło do tych osób w taki sposób, że mogły one zapoznać się z jego treścią (art. 61 K.c.). Jeżeli adresatów jest dwóch lub więcej, to za datę złożenia wypowiedzenia przyjmuje się dzień, w którym dotarło ono do ostatniego z nich. Celem uniknięcia wątpliwości wspólnik składający wypowiedzenie powinien zadbać o zebranie dowodów potwierdzających doręczenie oświadczenia w tym przedmiocie (np. wysłać wypowiedzenie listami poleconymi za potwierdzeniem odbioru).

Wypowiedzenie umowy jest jednostronną czynnością prawną. Oznacza to, że do jego skuteczności nie jest niezbędna zgoda adresatów, a w szczególności podjęcie uchwały o jego akceptacji. W wypowiedzeniu nie trzeba podawać powodów jego złożenia, chyba że jest składane w trybie art. 869 § 2 K.c., tj. z ważnych powodów.

Wypowiedzenie przez wierzyciela

Warto mieć na uwadze, że nie

tylko wspólnicy jako strony umowy mogą mieć możliwość jej wypowiedzenia. Może to zrobić również wierzyciel osobisty jednego ze wspólników, który uzyskał zajęcie praw przysługujących wspólnikowi na wypadek wystąpienia ze spółki lub jej rozwiązania (art. 870 K.c.). Chodzi tu o zajęcie dokonane przez komornika przysługujących wspólnikowi praw na wypadek wystąpienia ze spółki lub jej rozwiązania (art. 911² Kodeksu postępowania cywilnego – Dz. U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.). Dodatkowym warunkiem wypowiedzenia jest przeprowadzenie przez wierzyciela w ciągu ostatnich sześciu miesięcy bezskutecznej egzekucji z ruchomości wspólnika.

Z tego trybu może więc skorzystać tylko wierzyciel, który posiada już tytuł wykonawczy przeciwko wspólnikowi, który dodatkowo w toku postępowania egzekucyjnego podejmie szereg dodatkowych czynności. Wypowiedzenie wierzyciela jest obliczone na doprowadzenie do ustania wspólności pomiędzy wspólnikami, a następnie prowadzenie egzekucji z udziałów w składnikach tego majątku należących do wspólnika.

Podstawa prawna
Ustawa z dnia 23.04.1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.)